

תענית ה. (משנה) עד ו. (שורה 4)

ביאורים

רב נחמן ור' יצחק: רב נחמן חי בדור ה-3 לאמוראי בבל (שנת פטירתו: 320). סתם רב נחמן המוזכר בש"ס הוא רב נחמן בר יעקב. ר' יצחק, שהוא כנראה ר' יצחק נפחא, חי בדור ה-3 לאמוראי א"י, וירד לבבל. היה תלמידו של ר' יוחנן ובסוגייתנו מסר 8 שמועות בשמו. היה מבעלי האגדה הפוריים בדורו. מדוע בחר ר' יצחק לומר את דרשת 'יעקב אבינו לא מת' כדבר תורה לאחר הסעודה עם רב נחמן? יש שטענו שדרשה זו נאמרה בסעודת הבראה/יארצייט של רב נחמן על אביו (יעקב), ובדרשה זו ניחמו ר' יצחק. ויש מפרשים שר' יצחק בחר באגדה תמוהה זו בכוונה כדי להראות לר' נחמן את הסכנה שבשיחה תוך כדי סעודה שהרי לבטח היה תמה ומתפלא על דבר אגדה תמוה זה והיה בא לכלל סכנה.

משנה

עד מתי שואלין את הגשמים?

ר' יהודה: עד שיעבור הפסח.

ר' מאיר: עד שיצא ניסן.

שנא: "ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון".

פס' זה נאמר בימי יואל. לאחר שהיה רעב 7 שנים, ירד היורה והמלקוש בחודש ניסן ע"י נס: הרביעה הראשונה ירדה בא' ניסן והנביא שיכנע את העם לזרוע ("הזורעים בדמעה"), והרביעה השנייה ירדה בה' ניסן, והתבואה הספיקה לגדול עד זמן הקרבת העומר ("ברנה יקצור").

"כי קרא ה' לרצב ודס בא אל הארץ עש ניס" – מה אכלו בשנים אלו?

מאכלים מותרים

- שנה 1: מה שבבתיים.
- שנה 2: מה שבשדות.
- שנה 3: בשר בהמה טהורה.

מאכלים אסורים

- שנה 4: בשר בהמה טמאה.
- שנה 5: בשר שקצים ורמשים.

את עצמם

- שנה 6: בשר בניהם ובנותיהם.
- שנה 7: בשר זרועותיהם.

עניינים שונים

ובזכות תפילתו של שמואל שלא יתבטלו מעשי ידיו בחייו, האריך הקב"ה לשאול 2.5 שנים עד שהגיע זמן מלכותו של דוד.

1. תיקון העולם הרוחני תלוי בתיקון העולם הגשמי (אין ירושלים רוחנית עד שאין ירושלים גשמית).
2. חטא ע"ז הוא חמור מאוד (נחשב כשני חטאים ובגללו מתבערים הרשעים בגיהנום).
3. לעיתים אדם נפגע בגלל אדם אחר (שמואל הזדקן במהירות ומת כדי ששאל יוכל למות גם כן).
4. אדם שמעשיו זרעו מתקיימים נחשב כאילו הוא חי בעצמו (ולכן יעקב אבינו לא מת).
5. הברכה הגדולה ביותר לאדם היא שהצלחה שלו תמשך דרך זרעו (שגם זרעו יצליח כמותו) וכך הצלחתו תהיה נצחית.
6. אין מסיחים בשעת הסעודה (שמה יקדים קנה לוושט וייחנק).
7. לא רק מראה עיניים מגרה את האדם – לעיתים גם אמירה בפה עלולה לגרות את האדם.